

Uitzicht over de Grote Sluis

Wonen aan het water scoort hoog. Overal worden slanke vijfverkommen en kromme grachten in het land gegraven om zoveel mogelijk mensen een plekje op een nieuwe oever te gunnen. Als het landschap er niet onder lijdt is er niets op tegen, maar wonen aan een historisch gelouterde waterkant is mooier. En een uitzicht over de Rommelhaven in Harlingen is het prachtigst van al.

ARCHITECTUUR

De geschiedenis van de ruimtelijke ordening vertoont soms pikante kenteringen. Toen het vervoer per wagen, trein of auto-mobiel het scheepstransport verdreven had, meenden veel mensen dat we al die vaarten en grachten niet meer nodig hadden. Waar water belemmerin-

gen opleverde of last veroorzaakte werd het weggewerkt.

In Harlingen drongen omwonenden er bij de gemeente op aan om de grachten te dempen vanwege de onverdraaglijke stank in de zomer. De gracht van de Lanen ging er in 1839 al aan, de Schritsen en de Wortel-

haven werden in 1865 dicht geplempt en twee jaar later volgden Turfhaven, Snakkerburen en Brouwersgracht die voortaan de Heiligeweg vormden. Het trieste dieptepunt was de demping van een groot deel van de Voorstraatgracht in 1884. In plaats van het grachtennetwerk uit te baggeren en het niet meer als open riool te gebruiken poetste de havenstad zijn waterrijkdom uit.

Ruim een eeuw later is aan de zuidzijde van het sterk uitdijende Harlingen de waterwijk Groot Ropens ontwikkeld. Daar kreeg elk huis zijn eigen oever aan de nieuwe kromme grachten. Ze zijn er zo doorgedraafd dat zelfs de oever van de oude Bolswardervaart is geprivatiseerd. Dat is een hoofdzonde. Oude oevers zijn collectief bezit die nooit versjachterd mogen worden. Dit stuk Elfstedenoever heeft nu prutserige tuintjes naar het banale recept van de tuincentra.

Geef mij maar de machtige oude kaden van de binnenstad. Daar langs de oude, gerespecteerde hoofdvaarroutes zijn ze nog te vinden: de Rozengracht naar de Zuiderhaven en het Franekerend, Noordijs en Rommelhaven naar de Noorderhaven. De vaarroute naar de Noorderhaven wordt met veel allure omringd. Mooie burger- en herenhuizen uit verschillende cultuurperiodes staan er te pronk, zo nu en dan afgewisseld met een trots pakhuis.

Alleen in de buitenhoek van het Noordijs en de Rommelhaven

zakt de kwaliteit een beetje in. Uitgerekend op die zwakke plek is een nieuw appartementengebouw verrezen. Op eigentijdse maar niet opdringerige wijze doet het recht aan de aristocratie van de gracht.

Langs de oostzijde van het Noordijs staan voornamelijk hoge, deftige herenhuizen, met nette burgerhuizen ertussen. Tezamen vormen ze een levendige en tamelijk rijzige grachtwand. Op één plaats werd het metrum verstoord door een armoedig pakhuis van een enkele laag. Op die plek wilde een projectontwikkelaar een appartementengebouw neerzetten. En nu het er staat en alleen nog afgewerkt moet worden, lijkt het alsof het er altijd al hoorde. Heel vanzelfsprekend is het ingevoegd. Architect Jan Otto Schilstra van Penta Architecten uit Harlingen heeft zowel het metrum in het stedelijk weefsel als de architectonische uitdossing van naastliggende panden tot leidmotieven genomen waardoor het zich er al helemaal thuisvoelt, fonkelnieuw als het is.

Toch is het geen 'aanpassings-architectuur' geworden, waar veel stadsvernieuwingsprojecten uit de jaren zeventig en tachtig last van hebben. Voor de massawerking is weliswaar geluisterd naar het metrum, maar het pand rijst wel hoger op. Bij de architectuur, de geleiding en detaillering proef je verschillende motieven uit de naaste omgeving, maar het gebouw is vooral eigentijds. Bovendien is het niet aanstellerig,

wel eigenzinnig zonder eigenwijs te worden. De architect heeft zich ingehouden.

Eigenzinnig is het vooral omdat het in tegenstelling tot drie andere grote herenhuizen in de naaste omgeving een vooral verticale geleiding heeft gekregen. De brede kavel is gevuld met een enkel gebouw dat in tweeën is gedeeld; op de begane grond zit in het midden een gang als een overdekte steeg. Elk van de delen is weer symmetrisch ingedeeld met een middenpartij van Franse balkons met openslaande deuren die als een risaliet werken zonder uit te springen. De schilkkappen, met zink gedekt, die in grote kapellen met rooster uimonden, versterken dat effect. Aan weerszijden zijn staande vensters met bovenlichten.

Er zijn in de materialen en vormen ook een paar verwijzingen naar de omgeving. De hardstenen plint bijvoorbeeld en de donkerrode steen, maar dan wel een moderne strengperssteen, waartussen de wat overdreven onderdorpels van de vensters opvallen. De gevelbekroning contrasteert daar weer aangenaam mee: een vlak gestucadoord fries en een kittige gootlijst die samen de hoogte weer een beetje relativeren.

Voor de stad is het een waardige afsluiting geworden van de stedelijke ruimte van Noorderen Rommelhaven. De aanstaande bewoners hebben over de havens en de Grote Sluis het mooiste uitzicht van de wereld.

PETER KARSTKAREL

De nieuwe appartementen aan het Noordijs in Harlingen: niet aanstellerig, wel eigenzinnig.

Foto LC/Siep van Lingen